ריאליזם קפיטליסטי: אז והיום?

"ריאליזם קפיטליסטי" -האם המונח יכול להציע אפשרות חדשה לשינוי בתקופה שלאחר ההתפכחות מתנועת OCCUPY, בה עולם האמנות נשלט בידי אינטרסים מסחריים? עלמה מיקולינסקי סוקרת את הגיליון המיוחד של ARTMargins על ריאליזם קפיטליסטי.

סקירה מאת עלמה מיקולינסקי מרץ 25, 2016

-בימים בהם מכירות פומביות של אמנות מודרנית מן המחצית השנייה של המאה ה-20 ואמנות עכשווית משיגות מחירים בלתי נתפשים, יוצא לאור הגיליון החדש של הז'ורנל האקדמי ARTMargins, המוקדש כולו למונח ריאליזם קפיטליסטי (ARTMargins Volume 4: issue 3, October 2015). ריכטר גרהרד (Richter), לואג קונרד (Lueg), פולקה סיגמר (Polke) קוטנר ומנפרד (Kuttner) בדיסלדורף 1963 בשנת זה מונח טבעו .בקצה ,הזמן באותו בערך אולם של האחר העולם, השתמש בו גם האמן היפני ג'נפיי אקסגאווה (Okasawa) כדי להסביר את יצירתו. המונח ״ריאליזם קפיטליסטי״ מתאר תהליך המשתמש בצורות, באמצעי הייצור וההפצה ובאידאולוגיה של הקפיטליזם כדי ליצור אמנות.

אם הגדרה זו מזכירה את האופן בו מתוארת אמנות הפופ בדרך כלל, אין זה מקרי כלל. ריאליזם קפיטליסטי חוסה לעתים קרובות תחת מטריית ה״פופ הבינלאומי״, הביטוי הגלובלי של התנועה שבדרך כלל מתייחס לאמנות בריטית ואמריקנית. אחד המאפיינים שמבדילים בין ריאליזם קפיטליסטי ובין, למשל, קונקרטיזם ברזילאי וריאליזם צרפתי חדש (Nouveau Réalisme) לאמנות ווקר במרכז "בינלאומי פופ" הענק בתערוכת שנכללו נוספים זרמים-מיני – (Walker Art Center) בשנת 2015 – הוא העובדה שריאליזם קפיטליסטי מהדהד ישירות את ״הריאליזם הסוציאליסטי״, כלומר, מערכת הייצוג הקומוניסטית שהייתה דומיננטית בברית המועצות ובסין של מאו, כמו גם בדימויים ציוניים מתקופת מלחמת 1948. משמעויותיה של אנלוגיה זו מוצהרות בבירור במבוא לגיליון המיוחד של המגזין: "בעוד שציורי קיר ופסלים בנוסח הריאליזם הסוציאליסטי מציגים דימויים של ימי קציר קהילתיים עליזים ושל פועלים הרואיים בבתי חרושת, האם הדימויים המקבילים להם בריאליזם קפיטליסטי יראו פרסומות למוצרי צריכה ולקוחות מרוצים?"1 התשובה היא – כן ולא.

010-ARTM_x_00099-ARTM0403-Cover.jpg

[1]שער גיליון "ריאליזם קפיטליסטי" של כתב העת ArtMargins

@MIT Press

הדוגמה המפורסמת ביותר לעבודה בסגנון הריאליזם הקפיטליסטי היא כנראה הפעולה של ריכטר ולואג משנת 1963, *לחיות עם פופ: הדגמה של ריאליזם קפיטליסטי* (*Pop: a Demonstration of Capitalist Realism Living with*). הפעולה התרחשה בחנות כלבו, ובמהלכה הציבו האמנים רהיטים (ספה, שולחן, מנורה) על במה והתמקמו עליהם, ובכך הם היו בעצמם לחלק ב"הדגמה של ריאליזם קפיטליסטי". תחת חסותה של החנות, ובעזרת מרכולתה המשמשת כאביזר אמנותי, האמנים פעלו גם כנציגי מכירות של הסחורה וגם כמבקרים של המערכת המוכרת אותה. העניין שהתעורר לאחרונה ברגע היסטורי זה מצטייר כריאקציה נוסטלגית למצב המנופח של שוק האמנות כיום.

האמנות המיוצגת במגוון המאמרים שבגיליון זה של ARTMargins משקפת אמביוולנטיות כלפי המערכת שממנה היא שואבת השראה – "היא דוחה באופן אסטרטגי... את כוחו של המיתוג", ובו בזמן מציגה "מאמצים כנים לקחת חלק בהצלחה המסחרית של תנועות הניאו-דאדא, הריאליזם הצרפתי החדש, והפופ".[2] לכן, האופן שבו האמן היפני ג'נפיי אוקסאווה משכפל שטרות של 1000 ין, או שבו האמן השוודי אובינד פאלסטרום (Fahlstrom) שואל דימויים וקטעים מתכניות טלוויזיה פופולריות, מהלך על קו דק בין קילוס התוצרים של השיטה הקפיטליסטית לבין נקיטת עמדה ביקורתית כלפיהם. לדוגמה, הייצור העודף של השכפולים של אקגסאווה וההקשר האמנותי בו הופצו והוצגו מאפשרים להם "לחתור תחת החוקיות של המטבע הרשמי".[3]

הגיליון המיוחד מציהיר על כוונתו להוות יותר מחזרה היסטורית על מגמות אמנותיות שחלפו או שכתוב של הפופ הבינלאומי. העבר מוזכר בו שוב ושוב, כדי להצביע על ניסיונות עכשוויים לבקר את מצבו של הקפיטליזם ואת החזקה העצומה שיש לו על חיינו. היסטוריונית האמנות ג'יימי המילטון פאריס (Faris Hamilton) טוענת במבוא שאמנים עכשוויים, כמו קודמיהם בשנות השישים, "עדיין מעוניינים ליצור או לחשוף מתחים בתוך השיטה הקפיטליסטית, שהיא כיום נרחבת משהייתה אי פעם".[4] בהמשך לכך טוען אנדרו סטפן ווינר (Weiner Stefan), פרופסור באוניברסיטת ניו יורק, בסקירתו על התערוכה "לחיות עם פופ: שכפול הריאליזם הקפיטליסטי" [2](קיץ 2014, ב-Space Artists בניו יורק), שהעניין המחודש בתנועה מקורו ברצון "להשמיש את הריאליזם הקפיטליסטי כמכשיר ביקורתי לצורך פיתוח תיאוריות של אידיאולוגיה פוליטית עכשווית ושל ייצור תרבותי".[5]

הנחה זו מתממשת בפרויקט האמנותי של סטפני סיג'וקו (Syjuco) המכונה"הצעות ספקולטיביות: מבחר דפוסים חזותיים" *[3]*(*Speculative Propositions: a Visual Pattern Sampler*), שבו האמנית שואלת את טכניקת "ההסוואה המסנוורת" – שיטת הסוואה אלטרנטיבית מימי מלחמת העולם הראשונה, שניסתה להמם את האויב במתקפה חזותית, במקום להתחבא מפניו. סיג'וקו מיישמת את רעיון הדפוסים המשבשים במגוון של חפצים, מרהיטי איקאה ועד לאניות משא, "ספינות הקרב המודרניות של המסחר והקפיטליזם".[6] "לישה" זו (לפי מונח של פאלסטרום, המנותח בגיליון) פועלת כ"אמצעי להפריה והכלאה הדדיות בין תרבויות ויבשות", דבר שמגביר את המודעות למחיר האמיתי של המוצרים הזולים, החד-פעמיים שאנו צורכים.[7]

.[6] Vimeo on [5] Stephanie Syjuco from [4] Ornament and Crime

בעבודה *קישוט ופשע* משתמשת סיג'וקו בטכניקה בה נעזר לה קורבוזיה (Corbusier Le) לעיצוב וילה סבוי, שנבנתה בין השנים 1928 ו-1931 בפואסי (Poissy) שבצרפת – דרך דוגמאות של אריגים מארצות שהיו קולוניות צרפתיות היא מבקשת להציף מונומנט מודרני זה "בטראומה ובנדידה".[8] ההחלטה להזכיר ולשבש את מורשת המודרניזם מאירה את הקרבה בין השאיפות האוטופיות של האוונגארד ההיסטורי (שנכשלו) לבין התפקיד המוענק בפרשנות חדשה זו לריאליזם הקפיטליסטי. העמדה הדו-משמעית של התנועה, בהיותה ביקורתית כלפי השיטה הקפיטליסטית בעוד שהיא חותרת להצלחה כלכלית, מנוצלת כדי לאתגר את הכוחות הבלתי נדלים של הקפיטליזם וכדי להציע מעין גאולה.

האוצרת הדנית מייבריט בורגן (Borgen) מיוצגת בגיליון זה במאמר על המיצג *נשיקות מתוקות מיין* (*Kisses Sweeter than Wine*) של פאלסטרום, שהווה חלק מ*תשעה ערבים: תיאטרון והנדסה*. המאמר מסתיים בהצהרה על הפוטנציאל המשווה והמשחרר של האמנות, וטוען שהאמן מציג את החלל המקוטע והזורם של המדיה הגלובלית כחלל בו "הפוטנציאל לשינוי מושג דרך התגובות הרגשיות של הצופה".[9] כיום, עם התפוררות האשליות של תנועת OCCUPY, כשעולם האמנות נשלט בידי בעלי ענין מסחריים באמצעים שונים (ירידי אמנות, ביאנלות ותערוכות ענק), הטענה לאפשרות כזאת במסווה של ייצוג היסטורי נראית נאיבית - אם לא לגמרי חסרת תקווה.

1. Jaimee Hamilton Faris, “Introduction”, ARTMargins: Special Issue on Capitalist Realism 4:3 (October 2015): 3.
2. שם, 5.
3. Jaimee Hamilton Faris, “Rooms in Alibi: How Genpei Akasegawa Framed Capitalist Reality,” ARTMargins: Special Issue on Capitalist Realism 4:3 (October 2015): 41.
4. Jaimee Hamilton Faris, “Introduction”, ARTMargins: Special Issue on Capitalist Realism 4:3 (October 2015): 16.
5. Andrew Stefan Weiner, “Stoffbilder: On Capitalist Realisms” ARTMargins: Special Issue on Capitalist Realism 4:3 (October 2015): 83.
6. Stephanie Syjuco, *"Speculative Propositions: A Visual Pattern Sampler"* ARTMargins: [3] Special Issue on Capitalist Realism 4:3 (October 2015): 60.
7. שם.
8. שם., 67.
9. Maibritt Borgen, “Fundamental Feedback: Övyvind Fahlström’s *Kisses Sweeter Than Wine*” ARTMargins: Special Issue on Capitalist Realism 4:3 (October 2015): 64.

Source URL: https://www.tohumagazine.com/he/article/%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%96%D7%9D-%D7%A7%D7%A4%D7%99%D7%98%D7%9C%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%99-%D7%90%D7%96-%D7%95%D7%94%D7%99%D7%95%D7%9D

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/010-ARTM_x_00099-ARTM0403-Cover.jpg
[2] http://artistsspace.org/exhibitions/living-with-pop
[3] http://www.mitpressjournals.org/doi/pdfplus/10.1162/ARTM_a_00123
[4] https://vimeo.com/78472589
[5] https://vimeo.com/user19009756
[6] https://vimeo.com